

1948 Et år som forandret mitt liv

Slik begynner Øistein Teigen sin beretning om oppveksten etter krigen. Øistein Teigen er, når dette skrives - en av kommunens mest profilert politikere, og siden hele hans ungdomstid var preget av det som skjedde under og straks etter krigen, er det naturlig at hans holdninger, gjøren og laden er påvirket av det. Det er godt "å prate med" Øistein, og hans livserfaring – og spesielt det som hendte ham i ungdomstiden, gjør inntrykk.

Det var selvsagt en spennende tid å vokse opp i. Over alt fant de ammunisjon som var igjen etter tyskerne. Dette var noe "gutongan" likte godt. Som oftest gikk det bra uten skader, men for Øistein skulle slike etterlatenskaper bli en menneskelig dyrebar erfaring.

Torbjørn Rostad og Øistein vokste opp sammen i Veita. Han nord for nåværende Ole Vigs gate og Øistein på sørsiden. Den 10. februar i 1948 var de på loftet i uthuset til Rostad. Der fant de noen elektriske tennhetter fra tyske miner. Likeledes fant de også et telefonbatteri, og kvikke og nysgjerrige guttehjerner la straks planer for hvordan de skulle få tennhettene til å sprenges. De tok alt med seg, puttet ammunisjonen innefor klærne og forlot loftet. På gårdsplassen ble de stoppet av Torbjørns far som spurte: "Dere har vel ikke sprengstoff nå gutter"? De to rakkerungene satte opp det ærligste ansiktet de kunne og svaret: "Sprengstoff? – Nei, det har vi ikke".

Torbjørn og Øistein gikk mot "myra" som de kalte det, ikke langt fra Sandskog. Der bygde Ole Kartum opp sitt hjem. Her satte de i gang med forsøkene. Torbjørn som var åtte år og Øistein som snart var seks, prøvde det de kunne for å få til en eksplosjon. Etter mange forsøk måtte de gi opp. Nå var det slik at Torbjørn skulle på skolen dagen etter. Han gikk annenhver dag på skolen. Han spurte om Øistein kunne dra tilbake dagen etter og prøve om det da eksploderte.

Dagen etter, onsdag den 11. februar, gikk derfor Øistein til sitt søskenbarn Per Ole Petersen, fire år gammel, og fikk han med. Siden Øistein snart var hele seks år, var han omtrent voksen kar å regne for den lille fireårige Per. Øistein ledet operasjonen som en annen feltmarskalk, mens litj-Per nok fungerte mer som en stum adjutant. Øistein fikk Per Ole til å sette seg på huk bak seg da sprengningen skulle skje. Øistein husker den dag i dag at han hadde finlandshette på hodet. Først tok han den ene ledningen og festet den til telefonbatteriet. Så den andre. Eksplosjonen som da skjedde, slo ham bakover slik at han ble liggende over Per Ole. Synet forsvant på begge øynene og han var ikke i stand til å se noe som helst. Øistein husker veldig godt at han forsøkte å se på hendene sine. Som et glimt så han en blodstråle som kom ut fra den ene håndflaten, så ble det mørkt igjen.

Øistein 1951

Per Ole 1951

Ettersom han ikke kunne se, måtte Per Ole ta Øistein i hånden og lede ham hjemover. Da de passerte der litj-Per bodde, helt nord i Veita, hørte de hans søster rope: ”Har dere skadet dere med pil og bue nå da”? Der møtte de også postmann Oskar Sørli som kom med sin postveske montert på sparken. Han tok Øistein på sparken og kjørte ham hjem. Øistein forteller at han husker hvor redd mamma ble da hun så alt blodet, slik at hun ikke greide å hjelpe ham. Bestemor Karoline Petersen Teigen måtte derfor trå til. Hun holdt Øistein over vasken med den blå gummikanten og vasket bort det meste av blodet. Bestefar Ole Petersen Teigen ringte til lege som kom ganske raskt. Deretter var det bare å reise til Innherred sykehus for undersøkelse. Det var Alf Vennatrø som kjørte Øistein med drosje. Han husker de måtte stoppe flere ganger på veien til sykehuset, da han stadig måtte ut og kaste opp. På det tidspunktet hadde han fått igjen noe av synet, fordi han husker at oppkastet var fylt med blod. Etter undersøkelsen i Levanger, der han også ble stilt foran en stor magnet i håp om å kunne trekke ut alle splintene han hadde i kroppen, fortsatte turen til Røde Kors i Trondheim.

Der ble det nye undersøkelser. Far til Øistein har i ettertid fortalt at han og kona måtte innen kort tid gi beskjed om legene kunne ta det ene øyet for å kunne redde det andre. Dette var en vanskelig avgjørelse å ta, fortalte han Øistein senere. Men han måtte si ja til dette, og det ble operasjon.

I forbindelse med fornyet søknad om krigserstatning i 1997, beskrev Øistein operasjonen slik:

”Selve operasjonen i 1948 var i seg selv et mareritt der de før bedøvelsen bandt meg fast til operasjonsbordet og la en klut (kloroform?) over ansiktet mitt og sa jeg skulle telle til ti. Jeg glemmer aldri den frykten jeg kjente og at jeg ropte på mor og far uten at de kom og hjalp meg. Denne opplevelsen har gitt meg følelsesmessige problemer som jeg ennå i dag sliter med.”

Som følge av ulykken, ble Øistein sin oppvekst en annen enn om han skulle hatt synet på begge øynene. Dette beskrev han i samme søknad slik:

”Skaden har påført meg store plager. Både det å gå med ett glassøye som ofte var skjevt og som ikke passet. Videre all mobbingen i barne- og ungdomsårene. Ofte ble det ropt etter meg; «Enøye». Det er heller ikke lett når øyet er fullt av verk og mennesker kommenterer dette.”

Øistein Teigen bærer ingen bitterhet over det som skjedde i 1948. Han klandrer ikke Torbjørn eller seg selv, for at han resten av livet måtte ha øyeprotese på høyre side. Han fikk etter hvert sin utdanning og har hatt et stort sett lykkelig liv. Tross alt var han heldig i motsetning til de som mistet sitt liv, eller armer og bein.

Stjørdalens Blad hadde følgende artikkel lørdag 14.februar 1948 om ulykken (sitat):

(Familien brukte etternavnet Petersen i tiden etter siste krigen. Derfor brukes det i artikkelen. Senere begynte de å bruke det riktige navnet Teigen som etternavn).

Ei slem ulykke hendte onsdag (11.02.48) i Stjørdal, idet en gutt i 6-årsalderen Øystein Petersen, sønn av Fridtjof Petersen, kom stygt til skade under uforsiktig omgang med sprengstoff. Det gikk verst ut over ene øyet og etter opplysninger i går vil han sannsynligvis miste synet på dette. Gutten ble for øvrig tilføyd alvorlige sår på begge hendene. De ytterste fingerspissene var gjennomhullet av små hagl. Gutten ble etter behandling av Dr. Moen sendt til Innherred sykehus og senere til operasjon på Røde Kors i Trondheim. Øystein Petersen var da ulykken hendte sammen med sitt 4-årige søskenbarn, Per Ole Petersen, og lekte på nordenden av Husbymyra. Etterforskningen har bragt på det rene at guttene hadde fått tak i noen bakelitt-patroner som er forsynt med tennsats. Guttene hadde videre hatt for hånden et telefonbatteri og ved hjelp av et par ledninger har de så drevet dette farlige eksperiment med patronene. I sprengningsøyeblikket har lille Per Ole måttet holdt seg litt på avstand for han var kommet helt uskadd fra det. Patronene som guttene nyttet er saker som tyskerne etterlot seg i Sandskog. En hel del barn forsynte seg der oppe, mens vaktholdet var dårlig, og senere etter at lagrene var flyttet dro de heim patroner og sprengstoff som var blitt liggende igjen. Like til det siste har barna funnet patroner og kommet drassende med, forteller folk som bor i nærheten.

Politiet opplyser, at de har forsøkt å få tak i dette farlige sprengstoffet som ungene har samlet på, men det er meget vanskelig å få dem til å fortelle noe. I slike tilfelle bør og må foreldrene komme politiet til hjelp, hvis en skal kunne hindre liknende ulykker som den onsdag.

Enkelte klager også over at gutter i slyngelalderen driver veritabel krig med bakelitt-patronene. Måtte den siste ulykken være en rystende advarsel til enhver ubetenksom gutt om risikoen – for nå har virkelig disse tysk-sakene forårsaket nok (sitat slutt).

Så langt artikkelen. Beskrivelsen som ble gjengitt i *Stjørdalens Blad* var meget dekkende for hva som skjedde. Den bekrefter også hvilket miljø småguttene vanket i. Sprengstoff og patroner fra morgen til kveld. Journalisten i Bladet benyttet også anledningen til å gi foreldre en instruks om at de måtte komme politiet til hjelp for å hindre ulykker lik den Øistein opplevde.

Øistein Teigen tilbake i Sandskog 58 år senere

Det kan for øvrig bemerkes at *Stjørdalingen* også omtalte ulykken samme lørdag. *Stjørdalingen* hadde tydeligvis snakket med dr. Gilje, da også denne avisen med så stor sikkerhet slo fast at Øistein ville miste synet. *Stjørdalingen* utbroderte også med innlevelse og dramatikk hvordan far til Øistein fulgte blodporene tilbake til åstedet, hvor telefonbatteriet ble funnet. Batteriet hadde fortsatt litt strøm igjen i seg.